

Már egy éve, hogy elment Róka koma...

(Róka koma, In memoriam Hornyik Miklós, Unicus Műhely Budapest, 2013)

„Rémképekkel ne rémissz, Uram, szépen altass,
Éretted fényesült életem, mint kardvas,
Ha szólnak harsonák, Végítéletkor hallgass,”
(Döbrentei Kornél Magyaroknak való)

Február 12-én volt egy éve, hogy végleg eltávozott közülünk Hornyik Miklós. Előtte néhány éve már súlyos betegséggel küzdött – hol több, hol kevesebb sikerrel – mégis meg-
rázó és hihetetlen volt a halála. Hiába tudtuk, hogy bekövetkezhet, mégsem akartuk elhinni, valahogy lehetetlennek tűnt, hogy ő ne legyen ott a könyvhéten, a könyvfesztiválon, könyvbemutatón vagy megszokott helyein, hogy ne jelenjen meg hétről hétre a televízióban, személye sok mindenhez hozzátartozott, sok mindennel egyet jelentett. Még most is, időnként, ha szól otthon a telefon, arra gondolok, lehet, hogy ő, hiszen már régen beszéltünk, mert ha különösebben aktuális dolog nem volt, akkor is kéthetente általában hívtuk egymást, ha délvidéki útra mentem, rendszerint felhívtam, hogy megkérdezzem, kell-e esetleg neki onnan valami, vagy akar-e valamit küldeni, és amikor visszajöttem, elmeséltem, kivel találkoztam, mi újság, mit hallottam, milyen könyv jelent meg, minden érdekelte; megbeszéltük elsősorban a délvidéki, majd az itteni helyzetet is, persze elsősorban a kultúra, az irodalom területén. Tapasztalatai, hozzáértése, szempontjai sokszor hozzásegítettek egyfajta tisztánlátáshoz. Nemcsak én voltam ezzel így, mások is mondtak és írtak róla hasonlókat az elmúlt egy évben, és most is olvashatunk ilyen, ugyanis halála egyéves évfordulóját megelőzően *Róka koma In memoriam Hornyik Miklós* címmel rá emlékezve, az iránta érzett szeretetből, tiszteletből született egy könyv az Unicus Műhely kiadásában, amelyben őt idézik meg pályatársai, barátai, honfitársai.

Hornyik Miklós (1944–2012) – a könyv főszerzője szerint – „legendás szereplője volt a magyar irodalomnak és a közéletnek. A kötet személyes hangvételű írásai felemelően szomorkás vagy mulatságos történeteket elevenítenek fel avégett, hogy a Szerkesztő-fejedelem emlékét megőrizzük, és megidézzük alakját azoknak, akik nem ismerhették személyesen a barátot, pályatársat és író.”

Tizenhét szerző tizenhat prózai írásából és egyikük, Döbrentei Kornél verséből áll a kötet Domonkos László és Kemény András szerkesztésének köszönhetően úgy, hogy a szerzők között Hornyik Miklós is állandóan jelen van. Halála előtt fél évvel szintén az Unicus Műhely kiadott egy kis könyvet *A széttagolt ország* címmel, amelybe 1992 és 2011 közötti írásaiból, közéleti esszéiből, pamfletjeiből válogatta Hornyik azokat, amelyekben a magyarság és Magyarország sorsdöntő kérdéseivel, múltjával, jelenével és jövőjével foglalkozott, s amelyeknek hihetetlen éleslátással, pontossággal megfogalmazott mondatai ma is ugyanolyan aktuálisak, mint amikor megírta őket. Ennek – barátai, a hozzá közelállók tudják – a szellemi végrendeletnek, a búcsúzás-képpen összeállított könyvnek az első írása az 1992-ben írt *Lectori salutem* – Üdvözet az olvasónak mondatai kötik össze a szerzők írásait. Példaként álljon itt az első és a második részlet az aktualitás igazolására.

„Magyarország ma szabad és független, így volna esély arra, hogy a magyarság, legalább az ország maradék földjén, a maga belső értékrendje szerint rendezze be életét. A most zajló rendszerváltoztatás azonban kíméletlen

erőpróba: nincsenek erőtartalékaink, s ami hiányt szorgalommal és tudással pótolni igyekszünk, veszendőbe mehet...”

„Magyarország a bolsevik diktatúra után sem szűnt meg gyarmat lenni, mert a helytartóktól örökül kapott tengersok adósságát ki kell fizetnie. (A török hódító kíméletesebben bánt velünk: nem rabolta el a jövőnket.)”

Rendkívül szép és nemes gesztus volt ennek az emlékkötetnek a gondolata és az elkészítése. Elolvasása után mindenki sokkal gazdagabb, árnyaltabb képet kap Miklósról, még akkor is, amikor egyes szerzők – úgy tűnik – magukról beszélnek, mégis mindegyik szövegben ott van Hornyik Miklós is. Tulajdonképpen az írások hitelesítik egymást, hiszen szinte mindegyik ugyanazt a képet rajzolja meg más szemszögből, így kirajzolódnak az olvasó előtt Hornyik Miklós személyiségének legfőbb vonásai: óriási tudása, kiváló íráskészsége, mindenre kiterjedő precizitása, rendkívüli humorérzéke, mindez egy nagy közösség, elsősorban a magyar nemzet és a délvidéki magyarság szolgálatába állítva; a magyar irodalom legkiválóbb írói (ez nem mindig egyezett a hivatalos értéktételel) iránti tisztelet, amely egyfajta szakmai hivatástudattal párosult, ami azt jelentette, hogy mindent megtett azért, hogy közelebb hozza, jobban megismertesse őket a nagyközönséggel, olvasóikkal és leendő olvasóikkal. Mindig segítőkész volt azokkal, akiket erre érdemeseknek tartott. Naprakész ismeretei voltak, mindent figyelemmel kísért, és mindenre odafigyelt. És lehetne még folytatni... A felsoroltakat minden szerző írása alátámasztja, igazolja, mégsem egy idealizált képet kapunk róla, hanem teljesen emberit, aki súlyos betegsége ellenére az utolsó pillanatig résztvevője volt a közéletnek, irodalmi életnek, utolsó pillanatáig dolgozott, írt, ez mindennél fontosabb volt neki – mindezt megtudhatjuk ebből a szép kivitelezésű könyvből, amelyet Kemény András tervezett, Hornyik Miklós egyik kedvenc festőművészenek, **Illés Árpádnak** a festményét és **Szécsi Ilona** rendkívül kifejező fotóját felhasználva (ugyancsak Szécsi Ilona Miklós nagyon jellemző arckifejezését és kézmozdulatát megörökítő fotóját láthatjuk a már említett *A széttagolt ország* című könyvben is).

Tizenhét írást olvashatunk, de lehetne több is, hiszen a hozzá közelállók közül még hiányoznak többen; a szerkesztés körülményeit nem ismerem, lehet, hogy voltak terjedelmi korlátok, lehet, hogy nem tudott mindenki eleget tenni a felkérésnek (én sem, mert a felkérés és a leadás határideje - ez körülbelül egy hét volt - között halt meg az édesapám), de az is lehet, hogy a szerkesztők Hornyik elvét vallották, miszerint a kevesebb mindig több.

A könyv írásai – teljesen véletlenül – olyanok, hogy Hornyik Miklós életének szinte mindegyik időszakáról, életútjának több állomásáról is olvashatunk; hogy miről is szólnak a különböző jellegű, hosszabb-rövidebb írások, azt nem lehet elmondani; ami egységessé teszi őket: a belőlük áradó tisztelet, nagybecsülés, szeretet. Ennek illusztrálására – és hogy az olvasó is kapjon egy képet a könyvről és mindenekelőtt Hornyik Miklósról, akinek az emlékére készült – minden írásból idézek egy rövidebb részt (nem a kötetbeli sorrend, hanem az életrajz állomásai szerint). A kötet végén megtaláljuk a szerzők felsorolását és Hornyik Miklós életrajzi adatait.

Kemény András megköszönve az írásokat, azt is leírja, szerinte mit szólna Miklós e kötethez: „Előttem van a jelenet: Miklós hosszan megszívja cigarettáját, kortyol egy jót a poharából. A felszálló füst csípi a szemét, de talán nemcsak ezért hunyorít. Belelapoz ebbe a könyvecskébe, majd ránk néz:

– Fiúk, ne hülyéskedjete!”

Az idézetek sorát a könyv címének magyarázatával kezdem.

„Róka koma

Így hívta Miklós időnként a cimborákat, jellegzetesen csippentve szemével, csibészes mosollyal a szája szegletében. Róka komákból állt neki olykor a világ, de persze ez a rókaság nem valamifajta felszólítás a sumákolásra, inkább a megmaradás parancsa. Erre kárhoztattunk mi mindannyian, akik Isten akaratából magyarnak születtünk, de a hornyiki rókaság inkább jelentett rejtőző okosságot, könnyed modort, szellemes társalgást, intellektuális fölényt, mintsem balkáni bohóságot.” (**Szentesi Zöldi László**)

„Amikor 1969-ben megjelent a Képes Ifjúság szerkesztőségében, egyszeriben megváltozott minden. Az új főszerkesztő olyan fiatal

volt, mint mi, charme-os volt, és a humorral sem állt hadilábon. S mint fokozatosan kiderült, művelt is volt és olvasott, és tudta, mit akar. Nem felülről várta az utasításokat. A lap fejlécére hamarosan fölkerült a lényeg: a jugoszláviai magyar fiatalok hetilapja. Tehát nem a Szocialista Ifjúsági Szövetség, hanem magyar fiatalok lapja. Az újság nemcsak hogy magyar nyelvű volt, hanem egyre inkább magyar szellemiségűvé is kezdett válni. A pártkatonák után egy nem pártkatonára főszerkesztő.

Pedig párttag volt ő is, annál az egyszerű oknál fogva, hogy párton kívüli még véletlenül sem lehetett főszerkesztő. Viszont az volt a jelmondata, hogy a kommunista pártot belülről kell bomlasztani. Eszerint élt és dolgozott. A mindenható Párt viszont nem nézte jó szemmel ezt a nacionalista elhajlást és kispolgári csökevényt, egyszóval nem izélt, hanem annak rendje és módja szerint leváltotta Hornyik Miklóst, és új pártkatonát ültetett a főszerkesztői székbe.” (**Dormán László**)

„Az el nem évülő barátságok. Amelyek ott, a Képes Ifjúság szerkesztőségében köttettek, a harmadik emeleten, aztán Lajos bácsi és mindannyiunk Dominójában, a világ legcsodálatosabb kiskocsmájában, a hajnalba nyúló „világmegváltások” feledhetetlen óráiban, a közös riportutakon, amelyeket most oly jó volna visszahozni. Mint ahogy boldogult úrfikorunkat is, Róka koma...”

»Délvidéki ketrecbáljaink legjobb ismerőjének«, írtad egyik könyvedbe ajánlásul, pedig hát Te voltál e ketreclét legjobb ismerője, még onnan is, még odaáról is; a legpontosabb és leghitelesebb megfogalmazója.” (**Dudás Károly**)

„Sokan legmaradandóbb munkájának a *Beszélgetés írókkal* című ifjúkori művét tekintik. Füst, Déry, Weöres, Örkény, Pilinszky, Németh, Illyés, Mészöly, Ottlik. Az ezüstcsapat. Ezüstcsapat? Vekerdi László szerint »ezekben az interjúkban Hornyik Miklós a megidézett – és kivételes hűséggel elibénk idézett – írókon át végül azt mondta el, mi az, amit fontosnak tartott az életben, létezésében. Így szól ez a könyv, mint minden igazi irodalom, életünk és létezésünk gondjairól és örömeiről... ezentúl immár kikerülhetetlen molekulája a magyar irodalomnak.«” (**Tamáská Péter**)

„Hornyik a »Szó«-ban [Magyar Szó] tanulja meg az újságírás, a kritika, a nyelvi lektorálás, a szerkesztés, a tördelés minden csínját-bínját. Itt tesz szert olyan igényes, a végtelenségig precíz, délvidéki és későbbi budapesti lezser barátait, íróársait az örületbe kergető alapos tudásra, hogy azt csak a svájci órák működéséhez lehet hasonlítani. Miklós számára az anyanyelven leírt szó szent, nála nincs, nem is lehet sajtóhiba sem. A frász törte ki az embert, ha Hornyik kezében kéziratot látott, ne adj' isten a sajtóját, amit javított. A végén már abban sem lehetett biztos az ember, hogy írni egyáltalán megtanult. Az már jó jelnek számított, ha Miklós rágyújtott, felé kacsintott, bólintott, s félhangosan annyit mondott: »Te, ez nem is olyan rossz«. Nála ez számított jónak. (...) Tito halála (1980. május) után mindenki tudta, hogy változások lesznek, lehetnek. Csak az ideje és az iránya volt kérdéses. 1982-ben úgy nyugdíjazták a Hungarológiai Intézet igazgató professzorát, hogy Szeli nem tudta keresztülvinni utódigényét, Hornyik Miklóst (Sz. I. szíves közlése). Hornyik nemsokára alapító tagja a Vajdasági Magyarok Demokratikus Közösségének, egyik írója a VMDK autonómia-tervezetének, de az ellenerők nagysága miatt hiába éneklí százezer torok Szabadkán, hogy Isten áldd meg a magyart! A Milošević-klán nem tud magyarul és érteni sem akar.” (**Juhász György**)

„Te nem rajtunk, a maradást, a szülőföldhöz való ragaszkodást körömszakadtáig vállalók nyomorán boldogultál a határon túl, hanem értük, értünk is a szó erejével küzdöttél. S ezt éppen azok nem becsülik meg méltón honi tájainkon, akik még most, a megcsúfolt, megrekedni látszó demokratikus változások közepette is próbálnak tenni valamicskét emberi jogaink érvényesítéséért, nemzeti közösségünk fejlődéséért. Ki érti ezt? Most mégsem rájuk gondoltam elsősorban, hanem azokra, akik ilyen vagy olyan okból, vagy sugallatra, illetve hátszéllel vonultak északabbra, még újságíró kollégáink közül is. Vitatkoztunk erről a »Menni vagy maradni?« kérdés kapcsán eleget. A Te érvelésed bizonyult meggyőzőbbnek, miszerint a legtöbben családjaikat, gyermekeiket féltve, a biztonságosabb jövő érdekében hagy-

ták el szülőföldjüket. Megértettelek. Igazat adtál viszont abban, hogy közülük néhányan nagyon ügyesen kihasználták a »menekülést veszélyeztetett helyzetükből« és szépen megéltek belőle, miközben lenézően szóltak rólunk, kollégákról, a »tehetségtelen maradók« többségéről, akik sorsközösséget mertek vállalni a délvidéki magyarsággal.” (Stanyó Tóth Gizella).

„Miklós és családja azelőtt egy évvel hagyta el kényszerűségből szülővárosát, Újvidéket. Joggal remélhette, hogy Budapesten szűkség lesz az ő tudására, szakmai ismereteire. Ezért is tartotta igen fontos feladatnak a Világszövetség szerkesztését. Mindig nemzetben gondolkodott, azt hitte, Budapesten ehhez a munkához, ehhez a küldetéshez megfelelő társakat tud találni. Tudott is, de több volt az ellendrukker. A világ magyar szellemi elitjét megszólaltató lap egy év múlva megszűnt, Miklós átkerült a tévéhez, ahonnan hamarosan távoznia kellett. Innentől kezdve az egyik legjobb, legképzettebb irodalmár, szerkesztő Magyarországon – szégyenszemre – soha többé nem jutott komoly lehetőséghez...” (Debrece-ni Mihály)

„Az *Angol pázsit* című könyvét a kortárs magyar irodalom fontos alkotásának tartom. Balkáni néprajzi kalauz – az alcím meghatározása szerint. Afféle számárvezető is lehetne mindazon önjelölt szakértők számára »a belvárosi haladó értelmiségből« (copyright by Leslie Kövér), akik a vérzivataros kilencvenes években oktatták a magyar közvéleményt a Balkánról, a darabjaira hulló Jugoszláviáról. Úgy, hogy közben vadul keverték Szlovéniát Szlovákiával vagy éppen Szlavóniával, Újvidéket pedig Délvidékkel. Viszont Miklós az *Angol pázsit* megírása után átjött Magyarországra, és nem az Élet és Irodalom vagy a Mozgó Világ szerkesztőségének ajtaján kopogtatott. Inkább a Világszövetség főszerkesztője lett. Így az *Angol pázsit* szerzője mindhiába remekelt laza lendületével, virtuóz humorával, szerkesztésével, irodalmi sorsa az anyaországban mostohának rendeltetett.” (Czvitkó Zoltán)

„Hornyik Miklósnak két élete volt: az egyik 1944. január 12-én, a születése napján kezdődött Újvidéken, és 1991-ig tartott. A Hornyik

család ekkor Magyarországra, Budapestre költözött. Itt halt meg 2012. február 12-én. Életének két legjelentősebb színhelye Újvidék és Budapest volt. Ennek ellenére Hornyik Miklós csak egyetlen identitást, politikai hitvallást és értékrendet mondhatott magáénak: egész életében konzervatív magyar úriemberként küzdött a nemzeti összetartozásért, a magyarság megmaradásáért. Ezt tette a Szerbiává lett Jugoszláviában és a balkanizálódó Magyarországon is.

Magyar író volt, aki tudott és szeretett is írni. Tisztában volt azzal, hogy írni csak őszintén, az igazság teljes feltárásával érdemes, így aztán nem lett része a magyarul írók kanonizált világának, akik nem hordják a génjeikben egy-egy magyar szó több évszázad alatt felgyülemlett-feltorlódott jelentéstartalmát. A magyarul írók úgy bánnak a magyar szavakkal, mint a zseniális matematikusok a számokkal és a képletekkel, de hiányoznak az évszázadok mögülről.” (Tóth Gy. László)

„Egy úr, egy igazi úr sétafikál azon a pázsitnak tűnő, ám jobbára betonkemény ösvényen, amely országút, világút is egyben. Ami feltűnik – elegáns öltözete. Márai Sándortól kapta felöltőjét és kalapját, Ottlik Gézától tweed-zakóját, amely a kigombolt felsőkabát alól minduntalan kivillan, és Mészöly Miklóstól azt a faragott, de ezüstnyelű, jó fogású botot – az elegáns lábat (kisuvikszolt cipő!) ugyancsak meg kell támasztani – amit a világtájak felé *meqlengetve* kifejezheti nemtetszését egyes nem túl jól alakuló (népre, nemzetiségre, hazára, Fradira stb. is rossz hatást gyakorló) dolgok iránt. (...) Azt gondolja ez a tiszta, de hiszékeny – mert mindig az erkölcsben, a közjóban, a magyarságszeretetben, a Tolsztojtól Rejtő Jenőig húzódó tollak erejében hívő – úriember, hogy neki áll a világ. Naiv az eszemadta, a hajnali fűnyírás (ilyenkor *éles* a harmat) és az esti olvasás-zsolozsma bolondja. Szabadka és Aracs egéhez támaszt létrát, hogy *hívő nem hívőként* is megigazuljon. Mert, úgy véli, a szecesszió és a hit olyan ízt ad – csak jól meg kell kavargatni a főztet –, amelynek kóstolgatása az *idegent* és a *magyart* egyként meggyőzi, akármilyen vita van is köztük.” (Szokolczay Lajos)

„Miklóst megkedveltem, imponált és vonzott

az élénk és folyamatos szellemi villongása, kezdeményezés- és reagálásképesége, világos logikája, éles, bár senkit sem bántó szellemessége, okos ítéletei, örök készenléte a humorra, az évődésre, az ugratásra, de soha nem a sértésre, a megalázásra, a fölényre, csupán az egyetlen elismerhető fölény: a szellemi fölény villanásaira. Ahogy ezeket leírom, felmerül bennem a kétely, hogy ez a hornyiki stílus valóban ilyen békés jellegű volt-e, vagy csak nekem tűnt annak, mert én sértetlen voltam vele szemben. De Miklóst nemcsak én, hanem a körébe tartozók közül is mindenkinek szerette, fenntartás nélkül elfogadta. Mert fölényben volt, ez vitathatatlan, de nem leki-csinyló fölényben. Élvezetes volt együtt lenni vele: felszabadított, egyenrangúvá tett.” **(Fejér Dénes)**

„Ekkor ismertem meg a másik arcát: a közösségével összeláncolódtott, példátlan történelmi ismeretekkel felvértezett férfit, aki nem fél és nem hátrál. A szóharcosét, aki az elfogultan galád támadásoknak is áll elébe, és mindenkor megvédi a maga hadállásait. Ámde mindezt úgy, olyan bámulatosan érett fővel teszi, hogy közben egy pillanatra sem önti el a harag, még csak a hangját sem emeli meg, és legélesebb szavai mögül is valamiféle megértő jóindulat árad. Nem tudom, hogyan csinálta. Születettsége volt hozzá. Így aztán már visszamenőleg is garancialevelet kaptak a róla szélteben keringő történetek, azok a bizonyos rendkívül egyenes, bátor kiállásai még a Tito-féle jugoszláv diktatúrában. Mindig is szembe akart nézni az ellenféllel. Még könyvbemutatói egyikére is éppen azt a két kritikust kérte fel opponensnek, akitől akár goromba ellenvetésekre is számíthatott, s nem is lett ez másképp. Állni akarta a sarat velük szemben, s lefegyverző fölényrel állta is.” **(Tárnok Zoltán)**

„Ha Miklósról egyetlen jellemző mondatot kellene-szabadna csak leírnom, egy paradoxon fogalmazódna meg: ő az a jugoszláv magyar, akinek ars poeticája, státusa, egzisztenciája, hogy ő nem jugoszláv. Mint kor- és pályatársai, a titoista pártállam jól fizetett pszeudomagyarjai, paramagyarjai. Akiknek egyik vezére (itthon is akadémikus lett belőle),

később a legrondább Illyés-ellenes szövegek egyikének szerzője, például kitalálta a magyar irodalomtól független jugoszláv magyar irodalomtörténetet, magyarul: a trianoni végzést érvényesnek hirdette a múltban is, amely könyvben – ő, a szakszerűség! – Zrínyi után mindjárt Hoblik Márton következik. (...)

Azon a bizonyos utolsó könyvhéten kaptam tőle még egy könyvecskét. (...) Végző ajándék, de nincsenek benne elkészítő mondatok. Csak a fénykép az elején. Hibátlanul kötött nyakkendő, megkopott haj, olyan, mint utolsó tévébeszélgetéseiben, túl jón és rosszon, mondja kerek mondatait, pontos hivatkozásait, megfellebezhetetlen ítéleteit. De itt már nem néz velünk szembe, hanem el valamerre, lefelé. Azért az utolsó kis szövege mintha... És nem azért, mert utolsó évében íródott, hanem mert az egész valahogy mélyen allegorikus. Batthyány, Tisza, Bethlen, Teleki, Nagy Imre – róluk beszél. Azaz róluk szólva azt üzeni, ami úgy lehet, egész élete és életműve foglalata, s amit Nagy Imrével fogalmaztat meg az utolsó mondatban, amely az »utolsó« szóval kezdődik: »Az utolsó szó jogán elmondott beszéde a nemzethűség, a magyar hazaszeretet foglalata«. Így köszön el egy férfi, aki tudja, hogy a pátosz csak akkor megengedett, ha nem egyes szám első személyű a végző mondat állítmánya.” **(Alexa Károly)**

»Engem a Világ–Panoráma tart életben« – mondta Miklós baráti túlzással, pár héttel a halála előtt. Utolsó leheletéig tartotta magát, haláláig nem adta fel. Bár hát miről is beszél: halál! Hiszen hogyan is lenne halál, amikor éppen az örök élet kezdődik az arra érdemeknek! Neki is.

Még halála előtt röviddel is dolgozott, írt, javított. Maga állította össze – gondosan, ahogyan mindenhez nyúlt: tanulmányhoz, idegen kéziratához – a precíz listát: halála után Kati majd kiket értesítsen. Természetesen előre megcímezett és borítékba zárt levélben. Mindig adott a külsőre, a külcsínre: akár saját magáról vagy írásairól volt szó, akár lakásról vagy könyvekről. És semmit sem bízott a véletlenekre. Szegény Katit akarta tehermentesíteni ezzel is, hogy gyászában, fájdalmában ne kelljen majd ezzel is törődnie. Néhány nappal

halála előtt még megkönnyezte műsoromat, amelyben Csurka Istvántól vettem végső búcsút.” **(Szaniszló Ferenc)**

»Domikám, a kevesebb mindig több« – sok-sok egyéb mellett ezt is tanultam vagy inkább holtomig igyekszem tanulni tőle. Most, hogy legjobb barátai ebben az emlékkönyvben megidézik korunk Szinbádját – a szerkesztő, a túlírás örök veszélye ellen életfogytig hada-

kozván, érje be annyival, hogy jelenti: iszonyatos fájdalom és egyben némi kárpótló örömelégtételféle, hogy e kötetet útjára bocsáthatja. Úgy is mondhatom: elégedett és büszke vagyok, hogy nevemet adhatom hozzá. Tudom – tudjuk: talán most meg lehet velünk elégedve. Hát, uraim.... Nagyjából, tenné hozzá bujkáló mosolyával.” **(Domonkos László)**

